

Nutida svensk pingstpredikan

Analys av tre pingstledares predikningar på Nyhemsveckan

ULRIK JOSEFSSON

Inledning

Pingströrelsen är den största av de klassiska svenska frikyrkorna. Den har också mer än andra frikyrkor samlats kring sina pastorer och predikanter.¹ Predikan har historiskt sett haft en framträdande funktion.² Predikan har handlat om att vägleda och utmana till omvändelse. Den har också varit ett viktigt redskap för att leda församlingen.³ Uttryck som att ”församlingen leds från talarstolen” har förekommit.

Ecklesiologiskt har pingströrelsen präglats av idealet med fria lokala församlingar utifrån en radikalt kongregationalistisk grundsyn.⁴ Samtidigt har sammanhållningen betonats, och både rörelsen och sammanhållningen har konstruerats bland annat genom kollegiala pastorsnätverk och ett antal olika konferenser. En av de viktigaste av dessa har under hela pingströrelsens tillvaro varit Nyhemsveckan.⁵ Om man alltså vill studera pingströrelsens teologiska uttryck och motiveringarna till rörelsens spiritualitet kan det lämpligtvis göras genom ett studium av de ledande predikanternas förkunnelse vid den största av rörelsens konferenser, ”Nyhem”.

Syftet i denna artikel är att bättre förstå den nutida pingströrelsens spiritualitet. Detta görs genom att studera pingströrelsens predikan så

1 Halldorf 2017, s. 153ff.

2 Josefsson 2007. Jämför med predikan i internationell pentekostalism beskriven i Martin 2015, s. 1ff.

3 Lindberg 1991.

4 Struble 1982.

5 Wahlström 2007.

som den tar sig uttryck i de valda pingstledarnas förkunnelse vid Nyhemsveckan. Spiritualitet kan definieras som det levda religiösa livet.⁶ Här kommer fokus vara på hur detta liv presenteras och motiveras. Fokus ligger därför på predikans innehåll och motiveringar snarare än dess form. Materialet utgörs av sex predikningar: två av Sten-Gunnar Hedin (föreståndare 2001–2008) från åren 2005 och 2006, två av Pelle Hörnmark (föreståndare 2009–2016) från åren 2014 och 2015 samt två av Daniel Alm (föreståndare 2016–) från åren 2016 och 2017.⁷

Urvalet av predikningar har utgått från dels att predikanten ska vara samfundsledare, dels att predikan ska vara genomförd vid ett tillfälle under Nyhemsveckan där den kan uppfattas ha linjetalskaraktär.⁸ De fyra predikningarna av Hörnmark och Alm är alla valda från förmiddagsgudstjänster vid någon av konferensens helger. Hedins predikningar är istället valda från onsdagen i Nyhemsveckan, den ena från ett kvällsmöte, den andra från ett förmiddagsmöte. Under de tio år som ligger mellan Hedins och Hörnmarks predikningar flyttades högstidsbetoningen från den historiska placeringen på onsdagen⁹ till att vara vid någon av samlingarna under helgen.

Frågorna som studien vill behandla är:

- Vilken spiritualitet kommer till uttryck i de studerade predikningarna?
- Hur kan denna spiritualitet förstås som kontinuitet och förändring i förhållande till den äldre pingströrelsen?

⁶ Josefsson 2005, s. 26ff.

⁷ Sedan 2007 finns Nyhemsveckans samlingar filmade och upplagda på hemsidan, <https://nyhemsveckan.se/media/webbsandningar/>. Därifrån har materialet till predikningarna från 2014–2017 hämtats. Dessförinnan var det pingstförsamlingen i Alingsås som ansvarade för inspelning av vissa samlingar. I kontakt med den församlingen har jag kunnat få CD-inspelningar från de två predikningarna år 2005 och 2006 skickade till mig. Alla dessa inspelningar har sedan transkriberats och i det följande är det transkriberingarnas sidnummer som anges i noterna.

⁸ Jfr Andreasson 2002.

⁹ Det utvecklades en praxis på Nyhem där onsdagens kvällsmöte alltid var vikt för Filadelfiaförsamlingens i Stockholm föreståndare och/eller Lewi Pethrus. Se vidare Eckerby 2007.

I analysen av den första frågan görs en kvalitativt orienterad induktiv innehållsanalys som snarare söker förstå än förklara.¹⁰ Med artikelns induktiva ansats är det texten själv, i detta fall predikningarna, som först kommer till tals genom en närläsning ur vilken innehållsliga fält och kategorier utkristalliseras.¹¹ Arbetet har i praktiken gått till så, att först har alla predikningar genomlyssnats, därefter har transkriberingar lästs flera gånger. Utifrån denna läsning har sedan kategorier vuxit fram för att analysera materialet.¹² I denna tolkningsprocess är det viktigt att kunna skilja mellan den språkligt orienterade meningen *hos* texten och den budskapsorienterade meningen *med* texten.¹³

För analysen av artikelns andra fråga kommer min egen doktorsavhandling *Liv och över nog*¹⁴ att tjäna som teoretisk ram och då främst analysen av den tidiga pingströrelsens identitetsbärande tros-satser. Detta är dock inte i första hand en jämförande studie, utan det historiska materialet används för att fördjupa förståelsen av den spiritualitet som kommer till uttryck i de analyserade predikningarna.

Detta är inte en heller en jämförande studie där de olika samfundsledarnas uttryck och betoningar ställs mot varandra. Dessa predikanter och dessa predikningar är valda för att de tillsammans kan sägas utgöra en typ av kärna i den svenska pingströrelsens förkunnelse. Artikelns material, de sex predikningarna, betraktas därför som ett sammanhållet material. I artikelns avslutande del diskuteras frågor kring det nutida materialets kontinuitet och förändring i förhållande till bilden av den historiska pingströrelsen.

Ytterligare ett metodiskt avvägande gäller frågan om närhet och distans till undersökningens material. Jag själv som författare har under stora delar av den undersökta perioden haft en framträdande roll i forandet av pingströrelsens teologiska uttryck. Till detta

10 Ahrne & Svensson 2015.

11 Repstad 1999.

12 Krippendorff 2004. Detta angreppssätt ligger nära det jag använde i min avhandling. Se Josefsson 2005, s. 33ff.

13 Barbosa da Silva 1996.

14 Josefsson 2005.

kommer att de tre analyserade predikanterna är mig väl bekanta. Detta förhållande kräver noggrannhet i analysen och medvetenhet om min egen förförståelse.¹⁵ Samtidigt ger det mig goda möjligheter att läsa undertexter som annars kunde vara svåra att upptäcka. För att hantera denna metodologiska utmaning kan lärdomar hämtas från aktionsforskningen. Här är utgångspunkten att forskningsprocessen förutsätter god inblick i både praktik och idéer inom den verksamhet som ska beforskas.¹⁶ Liknande frågeställningar har många forskare att hantera, och i mitt avhandlingsarbete diskuterades frågan om forskarens närhet till materialet. Där konstaterades att det, inte minst gällande spiritualitetsstudier, finns många fördelar med denna typ av närhet och förtrogenhet.¹⁷

Vad är pingströrelsen?

Pingströrelsen har ofta beskrivits som en baptistisk rörelse¹⁸ byggd på internationella¹⁹ influenser med en separatistisk²⁰ mentalitet och lekmannaförkunnare²¹. Detta är inte en oriktig beskrivning, men bilden av denna rörelse är betydligt mer komplex. Den historiska identiteten bygger på flera, och ibland motstridiga, sammantvinnade rötter.²²

För det första handlar detta om förhållandet mellan svenska och internationella influenser. Det är uppenbart att pingströrelsen for-

15 Gadamer 2013.

16 Rönnerman 2004; Denscombe 2017.

17 Josefsson 2005, s. 37ff.

18 Se t.ex. beskrivningen i boken *Kyrkans liv* där pingströrelsen definieras som ett av de baptistiska samfundet i Sverige, Bexell 2003, s 85ff.

19 I dessa beskrivningar har betoningen legat på de amerikanska influenserna, se t.ex. Alvarsson 2007

20 Pingströrelsens separatistiska ideal har handlat både om avgränsning från samhället och andra kristna och från denna världen, se t.ex. Sahlberg 1977.

21 Bilden av den i långa stycken utbildade predikantkåren grundade sig i en radikal betoning av det allmänna prästerskapet, se t.ex. Lindberg 1991.

22 Bilden av den internationella pentekostalismen har på senare år också beskrivits utifrån en mer komplex och mångfasetterad bild av ursprunget. Se t.ex. Anderson 2004.

mades med en rad betydande internationella influenser. Hela det svenska samhället präglades i början av 1900-talet av de föregående decenniernas massiva amerikaresande. Därtill stod stora delar av den svenska frikyrkligheten under anglosaxisk påverkan.²³ Samtidigt är det helt klart att den svenska väckelserörelsen var djupt präglad just av svenska förhållanden, och pingströrelsen var mån om att både visa på och odla denna svenskhet. Ett av de märkligaste uttrycken för detta är Filadelfiaförsamlingens i Stockholm första stadgar som beskriver dess tro som evangelisk-luthersk, vilket mer får betraktas som en markör av svensk normalitet än en egentlig konfessionsbestämning.²⁴

För det andra gäller det förhållandet mellan baptism och metodism. Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, som kan beskrivas som pingströrelsens moderförsamling, bildades som Stockholms sjunde baptistförsamling. Den baptistiska identiteten är uppenbar. Samtidigt var den brittisk-norske ledaren T. B. Barratt metodist och hans inflytande var betydande. Det gällde inte minst frågan om helgelsens roll för mottagandet av andedopet. De metodistiskt präglade grenarna av pentekostalismen betonade helgelsens nödvändighet för mottagandet av Anden, och Barratt undervisade om den fulla överlåtelsen som förutsättning för andedop. I den svenska klassikern *Kyrkokunskap* från 1973 kan denna dubbelhet spåras i de båda kapitlen där pingströrelsen behandlas. I det ena kapitlet, med företrädesvis svenskt perspektiv, skrivet av Carl-Gustaf Andrén, betonas de baptistiska rötterna.²⁵ I det andra kapitlet, med mer internationellt perspektiv, skrivet av Carl Henrik Martling, betonas istället de metodistiska rötterna.²⁶ Båda perspektiven är sanna, och med grund i de båda ledarna Pethrus och Barratt arbetas dessa sammantvinnade rötter in i den svenska pingströrelsens teologiska identitet.

För det tredje finns en spänning i pingströrelsens identitet som gäller samspelet med det omkringliggande samhället och de andra

23 Se t.ex. Selander 1973 om det internationella inflytande som väckelserörelsernas nya sånger utövade.

24 Josefsson 2005, 89ff.

25 Andrén 1973, s 154ff.

26 Martling 1973, s 76ff

kyrkorna. Pingströrelsens ursprungliga identitet kan med fog beskrivas som överkonfessionell.²⁷ Inflödet till den unga pingströrelsen, eller Nya rörelsen som den kallades initialt, kom från i stort sett alla olika samfund och grupper. Barratt betonade att man inte skulle bilda nya församlingar eller lämna sina sammanhang. Istället uppmanade han pingstvännerna att stanna där de var och berika, betjäna och inspirera till väckelse i alla kristna sammanhang.²⁸

Samtidigt visar pingströrelsen tidigt separatistiska drag och Carl-Erik Sahlberg beskriver rörelsen i sin barndom som en apokalyptisk sekt.²⁹ Det är uppenbart att pingströrelsen särskilde sig från både övriga kyrkor, inte minst genom läran om den samfundsfria församlingen,³⁰ och från samhället i stort, som inte sällan målades i mycket mörka färger.³¹ I min avhandling har jag talat om draget av självupplevd unicitet för att beskriva detta separatistiska drag.³²

För det fjärde har vi en spänning i hur den praktiska ämbetssynen tog sig uttryck. I grunden kan den historiska pingströrelsen beskrivas som en lekmannarörelse av ideella ledare där predikanterna i regel var lekmän. Hela verksamhetsidéen byggde, i likhet med övriga delar av de svenska folkrörelserna, på att bemyndiga medlemmar och deltagare. Med liturgiska uttryck som vittnesbördet och den spontana karismatiken förstärktes detta egalitära drag. Samtidigt finns det fog för att tala om en karismatisk episkopalism där utpekade ledare, på sikt med beteckningen pastor, fick ett betydande inflytande. Ämbetsyn och ecklesiologi kan alltså beskrivas som både radikal kongregationalism och karismatisk episkopalism.³³

Utifrån dessa fyra beskrivna spänningsfält kan pingströrelsens

27 Alvarsson 2007, s 34.

28 Josefsson 2005, s 295ff. Jfr Walter Hollenwegers analys av pentekostalismens ekumeniska rötter. Hollenweger 1997, s. 334–349.

29 Sahlberg 1977. Undertiteln på boken är just *Från sekt till kristet samhälle*.

30 Se t.ex. Struble 1982.

31 Se t.ex. Lewi Pethrus bok från 1942, *I dag lek – i morgon tårar*, där han beskriver sin syn på samtidskulturens destruktivitet.

32 Josefsson 2005, s. 367ff.

33 Se vidare Bergsten 1993; Josefsson 2005, s. 99ff; Halldorf 2017, s. 43ff. Se även Pétursson 1990.

identitet beskrivas som komplex och mångfasetterad. Inom internationell forskning har forskare på ett liknande sätt haft svårt att precisera pentekostalismens karakteristika.³⁴ I min egen forskning har jag identifierat fem övergripande drag hos den tidiga pingströrelsens spiritualitet: den var kristocentrisk, restaurationistisk, pragmatisk, erfarenhetsbaserad och med ett drag av självupplevd unicitet. Flera av dessa drag fanns även tydligt hos andra religiösa grupper, och i relation till dessa kan pingströrelsens hållning beskrivas som radikaliserings, intensifiering och mobilisering.³⁵

Pingströrelsen som hängivenhetssystem

Inom antropologisk forskning talar man ibland om hängivenhetssystem för att beskriva vissa typer av gruppers självförståelse och funktion. Begreppet lanserades av den amerikanske forskaren Peter Stromberg och har använts för att i första hand förstå logiken i unga radikala gruppers självförståelse. Flera svenska forskare har använt teorin för att diskutera pingströrelsens identitet, utveckling och eventuella förändring.³⁶

Hängivenhetssystemet kan beskrivas som de informella band, förväntningar och erfarenheter inom en grupp som gestaltar hög intensitet och låg formell struktur. Utmaningarna inom ett hängivenhetssystem är för medlemmarna att bevara sin identitet i övergången till andra och tredje generationen, att motverka institutionalisering.³⁷ Radikaliteten i den första generationen tenderar att avmattas eller omformuleras i riktning mot ökad normalitet i omgivningens ögon. Denna omformning kan innebära samhälls- och anpassning och institutionalisering. Den skulle även kunna innebära omformulering av identiteten för att bibehålla hängivenhet och social konsensus.³⁸

34 Josefsson 2005, s. 49ff.

35 Josefsson 2005, s. 361–369, 410.

36 Se t.ex. Johansson 1992 och Alvarsson 2011.

37 Alvarsson 2011, s.114ff; Johansson 2005, s. 183.

38 Johansson 2011, s. 186ff.

Några av de viktiga kännetecknen för ett hängivenhetssystem är: det fria och första valet, någon typ av gemensamt omfattad omvälvande erfarenhet eller omvändelse, drivkraften till förändring både i världen och det egna livet samt betoningen av social konsensus eller gemenskap.³⁹ Upprätthållandet av hängivenheten inom systemet förutsätter gemensam överenskommelse om några, i regel få, gemensamma mål. Styrkan i hängivenheten är inte att alla har samsyn i alla frågor, men att man delar övertygelsen om några mål samt delar överlåtelsen till några gemensamma erfarenheter.⁴⁰

I upprätthållandet av hängivenhetssystemets identitet och uttryck menar Alvarsson, med anknytning till Émile Durkheim, att det är avgörande att upprätthålla solidariteten utifrån alla deltagares förståelse av ömsesidigt beroende, och att i den processen spelar ledaren en avgörande roll. Ledaren måste kontinuerligt upprätthålla samhörigheten kring de gemensamma målen och erfarenheterna.⁴¹ I detta sammanhang får ledarens predikan på rörelsens konferens en avgörande betydelse. Det ligger i linje med den funktion som Fahlgren kallar rörelsepredikant, som just har till uppgift att predika samman rörelsen och som ”formade och integrerade [...] en överlokal gemenskap mellan pingstförsamlingarna.”⁴²

Pingströrelsen och mötesplatserna

I denna studie hämtas materialet från Nyhemsveckan och närmare bestämt samfundsledarnas predikningar. Nyhemsveckan är en konferens, den största av pingströrelsens konferenser, och den som genom historien har stått sig som en av de viktigaste mötesplatserna. Platsen Nyhem ligger strax utanför Mullsjö och där har konferensen genomförts i snart hundra år. De första åren hölls konferensen i närbelägna Köllingared. Under stora delar av historien har samlingarna

39 Johansson 2005, s. 183ff.

40 Alvarsson 2011, s. 114f.

41 Alvarsson 2011, s. 111ff.

42 Fahlgren 2006, s. 271.

hållits i tält i linje med de amerikanska camp-meetingförebilderna.⁴³ Numera finns en multihall som byggts i samarbete med andra lokala aktörer.

Rodhe Struble visar i sin avhandling *Den svenska pingströrelsens församlingssyn 1907–1947* att de gemensamma konferenserna har haft en avgörande betydelse för forrådet av pingströrelsen.⁴⁴ Konferenserna har varit mötesplatser som gestaltade och konstituerade den egna rörelsen. Det är också samtalen under konferenserna som i hög grad utmejslat pingströrelsens både teologiska ställningstagande och dess uttryck i verksamhet och livshållning. Konferenserna har på detta sätt varit både uttrycken och redskapen för gemenskapen.⁴⁵ Det var i samband med Köllingaredsveckan 1919 som pingströrelsens samlade predikanter fattade beslutet och kommunicerade sin hållning om den samfundsfria församlingen.⁴⁶ Historiskt spelade samtalen i olika frågor en framträdande roll. De senaste decennierna har fokus istället flyttats mot förkunnelse och förkunnare.

Pingströrelsens ecklesiologiska modell formades i skärningspunkten mellan en långt driven kongregationalism, en starkt betonad sammanhållning mellan de lokala församlingarna och den tydliga närvaron av ett karismatiskt episkopat. I denna artikel blir uppgiften därför att studera ledarnas förkunnelse vid rörelsens gemensamma konferenser.⁴⁷ Ecklesiologiskt kan det sedan vara en viktig uppgift att studera hur samspelet mellan församlingarnas lokala frihet och den gemensamma samverkan tar sig uttryck.

43 Eckerby 2007.

44 Struble 1982.

45 Wahlström 2007.

46 Josefsson 2005, s. 102ff.

47 Här kan jämföras med Hans Andreassons studie av teologi och tilltal inom Svenska Missionsförbundet genom missionsföreståndarnas predikningar vid samfundets generalkonferenser. Andreasson 2002.

Pingströrelsen, pastorerna och predikan

I hela frikyrkan var predikan gudstjänstens huvudpunkt.⁴⁸ Pingströrelsen tog över detta och utvecklade sin liturgi utifrån predikans centrala funktion. Detta går även att utläsa i pingströrelsens ämbets-titulatur, där den vanligaste ämbets titeln var predikant eller vittne. Utifrån detta kan sägas att rollen som ämbetsbärare var att predika och göra det utifrån den egna erfarenheten av budskapet.

Fahlgren talar i sin studie *Predikantskap och församling* om predikan som en baspraktik inom frikyrkan för att forma och gestalta församlingen.⁴⁹ Han analyserar Lewi Pethrus predikantskap och konstaterar att Pethrus kan agera samtidigt i de tre sammanflätade rollerna som församlingspredikant, väckelsepredikant och rörelsepredikant.⁵⁰ En utmaning i att tolka predikans funktion i nutida pentekostal liturgi är att i de flesta fall utgör dagens predikan en sammansmältning av flera kompletterande predikoideal. Traditionellt kan pingströrelsens predikan delas in i tre huvudkategorier: församlingspredikan på söndagens förmiddagsmöte, som syftade till uppbyggelse och undervisning i församlingen; väckelsepredikan på söndagens kvällsmöte, som syftade till omvändelse; och den undervisande predikan, som kunde hållas på församlingens veckomöten eller på konferenser och som syftade till att behandla en särskild text eller ett särskilt tema. I dagens pingströrelse har dessa kategorier sammansmält till ett enda predikotillfälle, vilket blir särskilt tydligt vid konferenser som Nyhem. Detta sammansmälta sätt att se på predikan fanns sedan tidigare inbäddat i pingstpredikantens roll, som Fahlgren visat.

Vidare visar Fahlgren i sin studie av Lewi Pethrus predikantskap att gemenskapen inom pingströrelsen kan beskrivas som en kommunikationsstruktur snarare än i mer traditionella ecklesiologiska termer.⁵¹ I denna struktur hade predikanterna och predikan en formativ betydelse. Rörelsen kan därför beskrivas som predi-

48 Fahlgren 1994.

49 Fahlgren 2006.

50 Fahlgren 2006, s 271ff.

51 Fahlgren 2006, s 271.

kantgemenskap.⁵² I spänningen mellan baptistiskt präglad radikal kongregationalism och den informellt strukturerade karismatiska episkopalismen kom pastorn och församlingsföreståndaren att få en särställning.⁵³

Spiritualiteten i predikans innehåll

I denna del görs en sammanställning av de innehållsliga betoningar som framkommer i predikningarna. De sex predikningar som här analyserats ger en samlad om än inte heltäckande bild av de innehållsliga dimensionerna i nutida pingstpredikan. Inledningsvis behandlas Bibeln, både som redskap i predikan och som dimension inom spiritualiteten. Därefter behandlas i tur och ordning frågor kring trossatser, handlingsmönster och grundhållningar.

Bibeln

När det gäller frågorna kring Bibeln är det två saker som ska diskuteras, dels hur Bibeln används i de här analyserade predikningarna, dels vilken syn på Bibeln som framkommer. I traditionell predikan utgör Bibeln och dess texter själva fundamentet.⁵⁴ Den frikyrkliga predikan har utvecklats till en egen form, där utläggning och tillämpning av bibeltexten förstärks och exemplifieras med berättelser, ofta utifrån personliga erfarenheter.⁵⁵ Den första frågan i denna del gäller vilka bibeltexter som används i predikningarna och hur dessa används. Tidigare studier har visat att pingstpredikan i relativt hög grad utgått från Gamla testamentets texter⁵⁶, och att textutläggningen har gett stora möjligheter till rolltagning och identifikation med berättelsernas olika personer⁵⁷.

⁵² Fahlgren 2006, s 273.

⁵³ Josefsson 2005, s.99f.

⁵⁴ Ekenberg 2003, s. 146ff.

⁵⁵ Se t.ex. Eldebo 1997.

⁵⁶ Stävare 2007, s. 93.

⁵⁷ Fahlgren 2006, s. 262ff.

I de här analyserade predikningarna hämtas fem av sex predikotexter från den nytestamentliga brevlitteraturen medan en predikan har texter från evangelierna. Två av predikotexterna hämtas från Titusbrevet, en vardera från Romarbrevet, Kolosserbrevet och Andra Petrusbrevet. I predikan med texter från evangelierna används inte bibeltexten som predikotext, utan tre olika evangelietexter hämtade från Matteus, Lukas och Johannes utgör exempel på predikans tre teman.

Texternas innehållsliga betoning ligger alla inom det som skulle kunna rubriceras som uppmaning till ett överlåtet kristet liv med fokus på att erfarra frälsning. Predikningarna kan utifrån texterna sägas behandla läran om, erfarenheten av samt liv och tjänst i frälsningen. Vid första anblicken skulle man tänka att detta är klassisk väckelsepredikan för att uppmana till omvändelse och att ta emot Jesus. Dock är det uppenbart att predikningarna vänder sig till människor som förväntas vara troende. Det är inte omvändelsepredikan i vanlig mening, utan snarare *undervisning* för att bättre förstå den tro man redan lever i, *uppmaning* att ta denna tro på allvar och framför allt *utmaning* att i högre grad leva ut denna tro i det egna livet.

När det gäller textanvändningen är textens vanligaste funktion att vara utgångspunkt för en temapredikan. Fyra av sex predikningar kan på lite olika sätt sägas vara temapredikningar där texten mer eller mindre tydligt genererat predikans huvudpunkter. I en av predikningarna används bibeltexterna snarare som referenspunkt än som utgångspunkt. Denna predikan är en temapredikan där tre olika texter används för att belysa predikans tre huvudpunkter. En av sex predikningar kan sägas vara textutläggande, där predikan byggs upp genom en stegvis vandring genom predikotexten.

Utöver predikotexten används bibeltexter på flera olika sätt som inte analyseras närmare i denna artikel. Det är däremot uppenbart att Bibeln utgör grund för både språk och exemplifiering. Ulla Moberg har i sin avhandling *Språkbruk och interaktion i en svensk pingstförsamling* visat att bibelreferenser i språket är så vanliga att man kan tala om pingstsvenska.⁵⁸ I dessa predikningar tar detta sig främst uttryck

⁵⁸ Moberg 1998.

i återkommande bibelreferenser, oftast i form av fritt formulerade hänvisningar eller alluderingar. Samtidigt som bibelreferenser är inbäddade i hela språket verkar det vara viktigt som predikant att skilja på en fri referens till en bibeltext och det som är predikotexten.

Detta är inte min text, jag kommer till min text alldeles strax.⁵⁹

Även om predikningarna i liten grad är traditionellt textutläggande är det viktigt för predikanterna att markera trohet mot Bibeln. Återkommande referenser görs till att Bibeln är själva utgångspunkten, med formuleringar som att ”Bibeln talar om”⁶⁰ och ”Bibeln målar upp”⁶¹. Det mejslas inte fram detaljer i en bibelsyn men det verkar vara viktigt att markera vördnad för och tilltro till Bibeln, som uppfattas som ett uttryck för Guds dynamiska närvaro.

Predikningarna uttrycker vördnad för Bibeln. Vid några tillfällen gestaltas detta genom att församlingen står upp vid läsningen av predikotexten. Ingen referens görs till liturgiskt bruk, utan hela motiveringen är att visa vördnad inför texten med orden ”för vi respekterar väl Bibeln?”⁶² Andra uttryck kan vara att man ”böjer sig under Bibeln”⁶³ att man ”inte gör vad som helst med Bibeln”⁶⁴ eller att man bara med eftertryck talar om ”den här boken”⁶⁵.

Bibeln markeras som den självklara auktoriteten både för själva predikan och i det kristna livet i allmänhet. Det preciseras inte hur detta tar sig uttryck, men det betonas att ”grunden för allt vi tror och predikar är den heliga Skrift”.⁶⁶ Hela verkligheten baseras på Bibeln ”och verkligheten, den hittar vi genom att forska i de heliga skrifterna”.⁶⁷

59 Predikan 16:3.

60 Predikan 15:1.

61 Predikan 06:9.

62 Predikan 17:2.

63 Predikan 17:8.

64 Predikan 14:13.

65 Predikan 17:1.

66 Predikan 05:9.

67 Predikan 05:10.

Det krävs att veta vad Bibeln säger . . . man behöver ha insikt, förstå hur saker och ting hänger ihop. Varför är det så? När Gud säger detta så är det Guds ord.⁶⁸

Predikningarna betonar att Bibeln inte bara ska uppfattas som en lärobok men också som en relationsbok utifrån förväntan på Guds dynamiska närvaro i och genom texterna. Detta kan beskrivas som att Bibeln har en egen inre dynamik byggd på att texten uppfattas som Guds levande ord.⁶⁹ I betoningen av att läsa Bibeln som lära och för att få kunskap är det underförstått att den grundläggande läsningen handlar om relation med Gud och om den egna uppbyggelsen.

Man gör inte som man vill med Gud, utan Gud, han är Gud. Guds ord är inte bara någonting som jag läser nu och får uppbyggelse, utan det är en auktoritet för mitt liv.⁷⁰

Bibelsynen spiller över i uppmaningar till aktivt bibelbruk. Den retoriska frågan ”Du läser väl din bibel?”⁷¹ ligger som en uppmaning genom predikningarna. Åhörarna förväntas vara insatta i texterna och uppmanas att läsa texterna både för att förstå sin tro och kanske främst för att växa i sitt lärjungaskap.

Läs din Bibel varje dag om du vill växa till!⁷²

Åhörarna uppmanas att läsa Bibeln för att förstå tron och fördjupas i sin kunskap. I linje med detta är rekommendationen att läsa olika översättningar för att på så sätt få en breddad bild av innehållet.⁷³ Vid flera tillfällen sägs att förståelsen av trons innehåll vinnns ”genom att

68 Predikan 14:6.

69 Predikan 05:4.

70 Predikan 14:13.

71 Predikan 15:9.

72 Predikan 14:7.

73 Predikan 14:4.

forska i Skrifterna”.⁷⁴ Detta är uppmaningar till varje kristen, och i bibelläsningen betonas dels det egna ansvaret, dels bemyndigandet av varje läsare.

I pingströrelsen får [du] tänka själv. . . . Dina tankar och din uppfattning, de har rätt att uttryckas, de har rätt att sägas, de kan proklameras utan någon överprövning ifrån någon annan. Att söka insikt, att få tag på detta. Och det är fantastiskt att få läsa Guds ord och få tag på de här grejerna.⁷⁵

Sammanfattningsvis visar analysen att synen på Bibeln är viktig i sig som en del av de trossatser som gestaltar spiritualiteten. Till detta kommer att Bibeln uppfattas vara grunden och auktoriteten för all annan tro och trosutövning.

Jesus som centrum

Många forskare har konstaterat en tydlig kristocentrism inom pentekostalismen och i den svenska pingströrelsen.⁷⁶ Jesus uppfattas som hela trons mittpunkt och kan beskrivas som själva trosbekännelsen.⁷⁷ Detta drag är tydligt även i de här analyserade predikningarna.

Predikanterna använder namnet Jesus på olika sätt. När det är inbäddat i ett bibelsammanhang genom en berättelse eller undervisning används namnet i bokstavlig mening. Samtidigt används Jesus även som en språklig symbol och markör. Namnet används som förstärkning av budskapet genom att vara en slags sammanfattning av allt som uppfattas som rätt och riktigt. Därtill kommer den närmast bibliskt performativa funktionen av namnet, när man återkommande talar om att saker sker i Jesu namn. Det första som alltså kan

74 Predikan 05:8.

75 Predikan 14:7.

76 Se t.ex. Selander 1980.

77 Josefsson 2005, s. 67f.

konstateras är att namnet Jesus används som en fokuspunkt både för själva budskapet och för att ge budskapet legitimitet.

Mitt grundtips är att säga ”tack Jesus” fem gånger om dagen.⁷⁸

Jag är övertygad om att vår enkla bekännelse av Jesus Kristus som herre kommer att bära oss hela vägen.⁷⁹

I användningen av namnet finns en växling mellan Jesus och Kristus där dessa kan betraktas som utbytbara.⁸⁰ Däremot får nog Jesusnamnet sägas ligga närmre den traditionella pingstspiritualiteten. Detta är genomgående i alla predikningar och just detta förs även på tal. Predikanten har blivit tillsagd i ett ekumeniskt sammanhang att pingströrelsen bör tona ner användningen av beteckningen Jesus till förmån för Kristus eller ännu hellre Gud. I predikan betonas då att namnet Jesus är viktigt inte bara ur känslomässig synvinkel men också för att det markerar att Gud kommer nära, inkarneras och blir personlig. Utifrån detta utvecklas sedan en inkarnationsbaserad soteriologi.⁸¹ Detta pekar på den kanske viktigaste funktionen av Jesusnamnet, att sätta fokus på frälsningsfrågorna. I pingströrelsens kristocentriska teologi har frälsningsfrågorna företräde, vilket jag återkommer till senare.

Jesusnamnets funktion som symbol kan också skönjas i frågor om trinitetsteologi. Det är svårt att utifrån materialet specificera pingströrelsens syn på treenigheten, men det är uppenbart att namnet Jesus har en syntetiserande funktion. Undervisning om skapelse, nåd och ande smälter samman i talet om Jesus.⁸² Det finns grenar av pentekostalismen som menar att Jesus är Guds egentliga namn och som utifrån detta ställer sig tveksamma till klassisk trinitetslära.⁸³

⁷⁸ Predikan 17:6.

⁷⁹ Predikan 14:3.

⁸⁰ Predikan 05:7.

⁸¹ Predikan 05:10.

⁸² Predikan 15:3, 6-7; 16:6; 17:2.

⁸³ Reed 2002, s. 936ff.

Detta kan inte sägas gälla pingströrelsens predikan, utan företeelsen ska närmast förstås som ett uttryck för den tydliga kristocentrismen.

Pingströrelsen har en betoning på att det kristna livet bör präglas av den personliga relationen med Jesus. Det är därför inte konstigt att Jesusnamnet också relaterar direkt till hur det kristna livet levs. Detta kan uttryckas med att Jesus är grunden för både församlingen och det kristna livet och att detta ”Jesusliv” märks i den enskilda människans vardagsliv.⁸⁴ Målet kan sägas vara att Jesus som är trons grund också ska bli synliggjord i både förkunnelse, församling och kristet liv.

Se till att Jesus blir synlig.⁸⁵

Frälsningsfrågorna

Nära förknippat med betoningen av Jesus ligger frälsningsfrågorna. När pingstpredikanter talar om detta är det sällan utifrån en systematiserad försoningslära. Det betyder inte att man har otydliga uppfattningar men att predikan snarare är ämnad att måla bilden av försoningen än att definiera en försoningslära. Studier av den tidiga pingströrelsen har visat på en tydligt objektiv försoningslära där det ställföreträdande offret betonades.⁸⁶ Denna betoning märks fortsatt i predikan. Även om det explicita talet om korset, blodet och det ställföreträdande offret är nedtonat finns det tydligt representerat,⁸⁷ ibland med direkt anslutning till tanken på tillräknad rättfärdighet.⁸⁸ Den objektiva försoningsläran varvas med tydliga referenser till kamp och seger, både i förhållande till djävulen och synden och i den enskilda människans liv.⁸⁹

84 Predikan 16:7.

85 Predikan 14:15

86 Josefsson 2005, 70ff.

87 Predikan 05:7, 06:5–7.

88 Predikan 06:9.

89 Predikan 15:7

... bara ett sätt att försona Gud med människan och det var att någon gick emellan och betalade priset och det var Han.⁹⁰

En aktuell studie av förkunnelsen i två svenska pingstförsamlingar har visat på en spänning i pingströrelsens försoningssyn. Soteriologiska hållningar som objektiv, subjektiv och klassisk försoningssyn blandas.⁹¹ Tunhav diskuterar detta i anslutning till Amos Yongs argumentation att en pneumatologisk försoningslära utgår från erfarenheten av Andens inneboende och därmed kan vara förenande mellan olika försoningssyner.⁹²

I flera predikningar finns en mer eller mindre uttalad *kenosis*-kristologi inbäddad i soteriologin. Detta tar sig några olika men sammanflätade uttryck. För det första uppfattas utblottelsen som ett uttryck för både inkarnationen och ställföreträdan, där Jesus ”kom ner från det höga, blev en av oss ... och gjorde det för oss”.⁹³ Dessutom talas om Jesu identifikation med människan och om hur *kenosis*-kristologi samspelar med både människans och församlingens erfarenhet.⁹⁴

Det viktigaste är att vara lik Jesus Kristus som ger, tömmer sig. Bibeln använder ett fint ord, *kenosis*, uttömmande.⁹⁵

Slutligen är det uppenbart att pingstpredikan inte i första hand är intresserad av att lägga ut läran om frälsningen utan vill tala om det personliga tillägnet. Ett viktigt uttryck för detta är föreställningen om den aktiva nåden. Nåd uppfattas i detta sammanhang inte bara som ett överskylande av skuld utan mer som ett

90 Predikan 06:8

91 Tunhav 2018, s. 29ff, 119.

92 Yong 2014, s. 233ff; Tunhav 2018, s. 119.

93 Predikan 06:8-9. Jfr 05:10-11; 06:5-9.

94 Predikan 06:5.

95 Predikan 17:9.

livsförvandlande aktivt element. Man talar om att nåden är aktiv⁹⁶, att den förvandlar livet och förutsättningarna för livet⁹⁷ och att den får sociala, personliga och praktiska konsekvenser i en ny livsföring⁹⁸.

... kristen tro är förvandling, är pånyttfödelse och det är ett mirakel, det är ett barn som föds och från början är det skapat och destinerat och designat av himlens Gud.⁹⁹

Församlingssynen

Frälsningsfrågorna framstår fortsatt som något av det viktigaste i pingströrelsens förkunnelse. Historiskt har även frågorna kring församlingen och församlingssynen varit återkommande. Inte minst har det gällt vid de stora konferenserna, när rörelsen skulle konstitueras och manifesteras. I den nutida pingstpredikan är församlingen fortsatt ett framträdande ärende, dock tydligt nedtonat och med en annan inriktning än i den unga rörelsen. Fokus i förkunnelsen om församlingen ligger i första hand på gemenskap och tillhörighet.

... vi behöver en omvändelse till församlingen. Vi behöver en omvändelse till den större gemenskapen. Det tredje rummet liksom, utanför hemmet och jobbet. Det tredje rummet, som är det verkliga rummet.¹⁰⁰

Rhode Struble visar att församlingssynen har varit en av pingströrelsens absolut viktigaste frågor och då främst organisationsprincipen om den fria bibliska församlingen.¹⁰¹ En tydlig dimension av

96 Predikan 15:3; 17:9.

97 Predikan 15:7.

98 Predikan 06:11.

99 Predikan 16:3.

100 Predikan 17:7.

101 Struble 1982, 45.

församlingssynen var betoningen av den rena församlingen, som bland annat fick uteslutningar som konsekvens.¹⁰² I de undersökta predikningarna finns återkommande undervisning om överlåtelse och helgelse som vi ska återkomma till. Däremot saknas referenser till den rena församlingen och tankar på att avgränsa sig, eller till en självbild som bygger på en elitistisk syn på den egna gruppen i förhållande till andra.

... inte att vi blir auktoritära, att vi stöter ifrån oss det vi tycker är orent, att vi tar avstånd, att vi markerar bort, att vi bidrar till att dra isär samhället. Jag tror inte att rätt slutsats av att läsa Nya testamentet om kyrkan var att de isolerade sig. Nej, de gick ut i alla världar. Jag tror inte att rätt slutsats är att förfasa sig. Jag tror att rätt slutsats är att förbarma sig.¹⁰³

Anden

I många beskrivningar av pentekostalismen har synen på och praktiken kring Anden kommit att få närmast en konstituerande betydelse. Samma sak gäller den svenska pingströrelsen, och det är uppenbart att Anden och andedopet var avgörande för pingströrelsens självförståelse.¹⁰⁴ I de här analyserade predikningarna finns inget som talar för att dagens pingstpredikanter förändrat själva grundsynen, men det finns en tydlig förskjutning i språkbruk och betoningar. På samma sätt som erfarenheten hade företräde framför kunskapen i frågorna om frälsningen så ligger betoningen här på att erfa och leva i Anden.¹⁰⁵

Anden beskrivs i predikningarna ofta som kraftgivaren med funktion att skapa rörelse, aktivitet och fördjupning. Det kan handla om

102 Josefsson 2005, s. 106; Kennerberg 1996.

103 Predikan 17:8.

104 Josefsson 2005, s. 115ff.

105 Predikan 06:2.

att Anden ska vara verksam i det vanliga livet¹⁰⁶, att Anden hjälper och leder framåt¹⁰⁷ eller att Anden ger kraft för tjänst¹⁰⁸.

I predikningarna finns tydliga referenser till klassiska karismatiska praktiker som tungotal och profetia, men återkommande betonas att Anden ger kraft till tjänst för att betjäna världen och utsatta människor. Ibland problematiseras förhållandet mellan dessa perspektiv.

Sann karismatik är inte det här som en del av oss håller på med, att vi far och flyger och höjer rösten och så vidare. Jag tror inte ens att sann karismatik bara handlar om att man talar i tungor så högt man kan, utan för mig handlar det om den här sanna andligheten. Den handlar om att man lyckas att lyfta människor.¹⁰⁹

När Pentekostalismen talar om Anden kommer frågan om andedopet att vara aktuell. I dessa predikningar är andedopet som sådant inte tydligt betonat, även om det man vanligtvis i pentekostala kretsar ser som tecken på andedopet uttrycks. Tungotalet har kommit att betraktas som det mest framträdande tecknet, men flera ledare betonade att andligt liv måste gestaltas i kärlek.¹¹⁰ Tungotalet ställs ibland i relation till vad som uppfattas som mer grundläggande tecken, såsom kärlek och viljan att vittna.¹¹¹

När vi har mycket av anden i våra liv, då är det inte bara så att vi sjunger ännu mer och lyfter händerna högre, utan när vi har mycket av den heliga ande, då är vi med och älskar människor. . . . Det var när anden fyllde våra hjärtan, då blev det ett överflödigt utav kärlek, så därför har jag sagt många gånger, jag säger det igen, det är svårt att få ihop en ivrig

106 Predikan 15:1.

107 Predikan 15:6–8.

108 Predikan 17:11.

109 Predikan 14:6.

110 Josefsson 2005, s. 126f.

111 Land 1995, s. 55ff.

tungotalande människa som samtidigt är elak. Du vet, det är en superkrock någonstans i systemet. Det här att när Anden överflödar, vi får mer av detta, då älskar vi. Då är det kärlek som kommer i våra hjärtan.¹¹²

Saknade trossatser

I den hittills genomförda analysen har ett antal trossatser identifierats som var förväntade. Viss betoningsförskjutning har konstaterats i förhållande till historiskt material. Utöver dessa teologiska fält finns det några frågor som antingen är helt frånvarande eller har tydligt förändrats i förhållande till hur den tidigare pingströrelsen beskrivits. Den första av dessa är frågor om helande. Det finns inget i predikningarna som uttryckligen behandlar dessa frågor, som historiskt varit mycket viktiga. Det andra fältet är eskatologin. I de flesta beskrivningar av tidig pentekostalism har eskatologin lyfts fram som en av grunderna i det teologiska systemet. William Faupel visar i sin studie hur förväntan på Jesu snara återkomst influerade alla andra teologiska frågor.¹¹³ Eskatologin hos den svenska pingströrelsen har beskrivits på ett motsvarande sätt.¹¹⁴

I de här analyserade predikningarna utgör explicita eskatologiska uttalanden en mycket liten del. Än mer intressant är att den inom den tidiga pingströrelsen så tydligt dominerande eskatologiska uppfattningen, Darbyismen,¹¹⁵ helt lyser med sin frånvaro. Här finns inga darbyistiska referenser i materialet. Eskatologin anas istället på tre andra sätt. För det första genom att tanken på det tillkommande riket ger hopp genom tilliten till försoningen.¹¹⁶ För det andra att

112 Predikan 14:18–19.

113 Faupel 1996.

114 Sahlberg 1977; Josefsson 2005.

115 Uppkallad efter John Nelson Darby (1800–1882), som utvecklade en inflytelserik lära om vad som ska hända i den yttersta tiden: först ska de troende ryckas upp till himlen, sedan följer vedermodans tid och därefter återkommer Jesus med sin kyrka för att härska i tusen år på jorden. Läran kallas även dispensationalism.

116 Predikan 06:13.

referenser till Jesu återkomst förankras i bilden av Jesu storhet.¹¹⁷ För det tredje att förväntan på Jesu återkomst skapar en utmaning till församlingen att redan nu leva i ljuset av det tillkommande rikets ideal.¹¹⁸

Praktisk kristendom

I det föregående har pingstpredikan diskuterats i ljuset av trossatser. I spiritualitetsperspektiv är det också viktigt att reflektera över predikningarnas tal om hur tron förväntas ta sig uttryck i handlingsmönster. Det första som konstateras är att predikningarna lägger stor kraft på trons uttryck och att kristendomen blir både en personlig erfarenhet och ett sätt att leva. Just betoningen på aktiv och praktiskt utövad tro är intressant i den svenska kontexten, där tron förväntas vara av mer privat karaktär.¹¹⁹

Frågan om praktisk kristendom och att tron förväntas ta sig tydliga uttryck är återkommande i pingströrelsens spiritualitet. I predikningarna är det särskilt tre saker som betonas som grund i talet om praktisk kristendom. För det första finns en uppfattning om att tron alltid har en dimension av uppdrag och tjänst. På ett sätt kan detta länkas till luthersk kallelselära, men med den skillnaden att gränsen mellan andligt och världsligt regemente är mycket svagare. I talet om uppdraget varvas hänvisningar till det vardagliga livet med tydligt andliga praktiker.¹²⁰ Här finns också en förankring av den förväntat praktiska kristendomen i andliga erfarenheter och teologiska övertygelser. Man ser den pånyttfödda människan som ”en ny skapelse” som därmed har nya förutsättningar att leva ut tron i vardagen.¹²¹ Till detta kommer betoningen av Anden som kraft för att leva ett liv i tjänst för Gud, som då också är ett liv i tjänst för andra.¹²²

117 Predikan 14:15.

118 Predikan 16:9.

119 Bromander 2008.

120 Predikan 15:2.

121 Predikan 15:12.

122 Predikan 17:8–10.

För det andra finns en hög värdering av att vara i rörelse och aktivitet, att vara användbar.¹²³ I predikningarna finns en aktivistisk grundsyn på hela tillvaron. Gud uppfattas som den store aktivisten, som genom hela historien varit aktiv i mötet med sin skapelse och verkat för att hans planer ska komma till stånd. Guds handlande blir en identitetsbärande del av självförståelsen som handlande kristen. Ingenstans i materialet uttrycks en gärningslära där mänsklig aktivitet vinner Guds favör, men återkommande finns en förväntan på att Guds identitet som handlande subjekt ska influera de kristna till att i sin tur bli handlande subjekt.¹²⁴ Det kan talas om att vara Guds ”händer och fötter”¹²⁵ och att när det kristna livet fördjupas i överlåtelse och helgelse så förväntas det alltid ta sig praktiska uttryck i mission och betjäning i världen.¹²⁶

För det tredje betonas att den praktiska kristendomen i huvudsak är vardaglig. Det handlar alltså inte i första hand om en uppmaning till aktivitet i kyrklig verksamhet. Istället är det i den kristnes vardagliga liv som den praktiska kristendomen ska märkas. Det kan vara i form av en fördjupad förståelse av att hela livet levs inför Gud. Men framför allt förväntas den praktiska kristendomen vara i tjänst för andra människor.¹²⁷ Här är det inte de livsavgörande insatserna som betonas utan just att visa omsorg i vardagen. I denna tjänst förväntas de kristna att ”anstränga sig. Att hälsa på någon, vet du, det behöver man inte vara döpt i den heliga Anden för. Att le mot någon kräver inte heller någon större uppenbarelse.”¹²⁸

Hörni, vänner, det är få saker som så gör mig glad som när jag ser ett kristet liv som fungerar ... När man möter den här praktiska vardagskristendomen¹²⁹

123 Predikan 14:6.

124 Predikan 16:1.

125 Predikan 15:2.

126 Predikan 14:1–3.

127 Predikan 17:1.

128 Predikan 14:17.

129 Predikan 14:1.

Mission

Bland de handlingsmönster som betonas finns uppmaningen till mission som ett av de främsta. I detta sammanhang menas inte nödvändigtvis internationellt arbete utan att på olika sätt bidra till att kristen tro sprids till nya människor. I pingströrelsens missionsideal smälter flera viktiga saker samman. Betoningen av Jesus och frälsningsfrågorna kombineras med att tron ska ta sig konkreta och praktiska uttryck och allt detta baserat på den enskilda personens relation till Gud.

I de analyserade predikningarna är den första och mest uppenbara dimensionen av detta just uppdraget att vittna om sin tro.¹³⁰ Det slås fast att församlingens uppdrag är att förkunna evangelium och att både leva och verka missionalt.¹³¹ Detta uppdrag är församlingens, men i detta sammanhang konstitueras församlingens uppdrag av summan av alla medlemmars uppdrag i ett slags korporativ förståelse. Uppdraget är kyrkans genom att det är alla medlemmars.¹³² I Carlssons studie av Lewi Pethrus teologi identifierade han ett instrumentellt sätt att se på människan och uppdraget. Människan kan beskrivas som ”räddad för att rädda andra”.¹³³ I de här analyserade predikningarna finns liknande synsätt, där den kristne tar emot från Gud för att ge vidare.¹³⁴

Som komplement till en instrumentell förståelse av missionsuppdraget finns starka betoningar av att missionen ska uppfattas som ett naturligt resultat av den inre förvandling som tron innebär. Vittnandet förutsätter att man har något att berätta och missionen förutsätter förankring i starka personliga erfarenheter av den kristna trons kärna. Drivkraften till mission blir i detta synsätt förankringen i tron snarare än lydnaden mot ett uppdrag. Logiken är att den starka personliga erfarenheten sätter den kristne i direkt kontakt med för-

130 Predikan 17:8.

131 Predikan 05:3.

132 Predikan 05:11.

133 Carlsson 1990, s. 292f.

134 Predikan 17:14.

soningen som trons kärna, och utifrån en inkarnatorisk soteriologi blir det naturligt att tron gestaltas i vittnesbörd och tjänst.¹³⁵

Även om förkunnelsedimensionen är framträdande i talet om mission betonas det att det också handlar om att gestalta tron i liv och tjänst. Här tas Jesus som exempel på att missionen handlar om att leva i utgivande tjänst för världen.¹³⁶ I grunden handlar det om att gestalta den kärlek som uppfattas som evangeliets mest grundläggande värde.¹³⁷

Helgelse

Frågan om mission uppfattas både som uppdrag och identitet, och samma kan sak sägas om helgelsen. Helgelsefrågorna kan sägas vara det andra handlingsmönster som betonas i predikningarna. Först måste konstateras att det finns en utmaning i terminologin. Begreppet helgelse används här för att beskriva det fält som också skulle kunnat kallas andlig utveckling, lärjungaskap, efterföljelse eller de personliga dimensionerna av verkligt kristet liv. Terminologin är vald dels utifrån att begreppet används i predikningarna, dels för att det har använts i tidigare studier för att beskriva liknande dimensioner.

Ibland har pingströrelsen uppfattats ha en betoning på livsstilsfrågor inom vissa sektorer av främst privatmoral.¹³⁸ I de här analyserade predikningarna verkar man snarast vara mån om att inte låsa helgelsefrågorna till vissa livsstilsfält eller symbolfrågor. Snarast kan helgelse beskrivas som kristen integritet. Kristet liv förutsätter helgelse, som då i första hand ska förstås som integritet, att vara helgjuten, så att liv och bekännelse hänger samman. Rörelsen förväntas gå inifrån och ut och helgelse uppfattas snarare som ett resultat av ett genuint kristet liv än som ett uppdrag för den kristne.¹³⁹

135 Predikan 05:11–14.

136 Predikan 06: 9.

137 Predikan 17:13.

138 Se t.ex. Kennerberg 1996 och Cedersjö 2001.

139 Predikan 14:5 10; 15:6,

En dimension av helgelseförkunnelsen förankras dels i bilden av Gud, dels i människans förhållande till Gud. I detta sammanhang betonas att Gud inte är ”en snäll gubbe som sitter på ett moln [och som man kan] kasta sig på när det är lite bekymmersamt . . . Man gör inte som man vill med Gud, utan Gud, han är Gud.”¹⁴⁰ Detta leder till att helgelseförkunnelsen uppfattas ligga i linje med att ”Gud är helig och hans vrede är upptänd mot synden.”¹⁴¹

Helgelsefrågorna kan sägas ha en liknande logik som den som kunde identifieras när det gällde mission. Helgelse blir i detta sammanhang beskrivningen av det sammanhållna liv som bygger på att den personliga erfarenheten av pånyttfödelsen ger nya förutsättningar i livet, att uppfyllelsen av Anden ger kraft att leva i dessa nya förutsättningar och att det kristna livet förväntats ta sig tydliga uttryck.

Guds storhet

En tredje dimension av spiritualitetsanalysen handlar om grundhållningar eller de underliggande livsattityderna. En del av den starka Jesusfokuseringen handlar just om att Gud kommer nära, blir människa och Jesus blir som en vän. I detta ligger förväntan på en personligt baserad relation till Gud. Detta relationellt personliga förhållningssätt till tron kombineras med återkommande referenser till Guds storhet och makt.

Riket är inte människans eller församlingens utan Guds, och därför är också evangeliet byggt på Guds storhet eller suveränitet.¹⁴² När människan utmanas att leva utifrån den personliga relationen är det en relation utifrån tilliten som vilar på Guds storhet. Mitt i ett närmast aktivistiskt förhållningssätt till tron finns även betoningen av Guds storhet och suveränitet.¹⁴³ Tilliten till den Gud som uppfat-

¹⁴⁰ Predikan 14:13.

¹⁴¹ Predikan 06:8.

¹⁴² Predikan 05:8.

¹⁴³ Predikan 05:3.

tas som större leder till både bekännelse och tillbedjan inför dennes storhet.

... någon som spänner över rymder och världar, någon som är visdomen själv och någon som själv är kärleken. Det är den Gud vi bekänner oss till och man gör bara klokt i att falla ner och tillbe och tacka Honom för livets gåva, för frälsningen, för syndernas förlåtelse, för det nya livet, för dopet i den Helige Ande, för systrar och bröder, för goda gåvor som Han har gett oss.¹⁴⁴

Guds storhet uppfattas också som grund för människans överlåtelse. Inte så att Guds bestämmer över människan eller att det handlar om underkastelse inför en övermäktig Gud. Snarare handlar det om att inför mötet med Guds storhet bör människan inse sitt beroende, inrätta sitt liv i linje med Guds väsen och förankra sin identitet i Gud.¹⁴⁵

Hängivenhet

Detta sätt att se på den kristna tillvaron ligger i linje med det jag i min avhandling identifierade som pingströrelsens gudslängtan och strävan efter fullhet.¹⁴⁶ Mötet med Guds storhet förväntas leda till respons, och i predikningarna uppmanas åhörarna till hängivenhet i sin tro. Denna hängivenhet bör i första hand bygga på insikten om Guds storhet men också den personliga erfarenheten av Guds närhet. Denna kombination av storhet och närhet förväntas forma hängivenhet. Hängivenheten ska alltså inte främst handla om ett mänskligt tillstånd utan om att leva sitt liv med Guds storhet som en närvarande erfarenhet.¹⁴⁷ Nära kopplat till detta är referenserna till

¹⁴⁴ Predikan 16:6.

¹⁴⁵ Predikan 14:4; 16:7

¹⁴⁶ Josefsson 2005, s. 311ff; 337ff.

¹⁴⁷ Predikan 16:12.

Guds seger och möjligheten att få leva sitt liv i denna seger.¹⁴⁸ Detta segerperspektiv har varit utpräglat i pingströrelsens spiritualitet.¹⁴⁹

Här verkar det som att predikanterna har behov av nyanseringar när det talas om att ”vi varit för kaxiga på fel områden, så att säga. Ibland har vi drivit vissa teser kanske för långt som vi aldrig borde ha gjort”.¹⁵⁰ Segerreferenserna i förhållande till frågan om hängivenhet handlar snarast om att förtrösta på Gud och bära varandra.¹⁵¹ På ett motsvarande sätt betonas att detta inte handlar om människans förträfflighet, renlevnad eller fullkomlighet utan om att överlåta sig till den Gud som uppfattas som både stor och nära.¹⁵² I detta sammanhang avvisas en alltför antropocentrisk ingång som ställer människans ansträngningar eller erfarenheter i centrum. I stället betonas att det är Gud som är tillvarons och den enskilda människans centrum.¹⁵³

Tacksamhet

Ett särskilt fält i detta sammanhang är uppmaningen till tacksamhet. Människans grundinställning bör enligt predikanterna vara tacksamhet. Inte så att problem ska förtigas, men grundhållningen i mötet med hela existensen bör vara en tacksamhet inte baserad på det människan möter utan på vem tron bekänner att Gud är. I Yngve Brilioths försök att karaktärisera pingströrelsens predikan används begreppet frälsningsfröjd.¹⁵⁴ Det personliga mötet med en stor och närvarande Gud förväntas väcka tacksamhet.¹⁵⁵ Denna förväntan är så grundläggande att människan uppmanas att bestämma sig för att vara del av den.

148 Predikan 06:12.

149 Josefsson 2005, s. 338ff.

150 Predikan 16:9.

151 Predikan 06:12; 16:12.

152 Predikan 14:21.

153 Predikan 17:4.

154 Brilioth 1945, s. 246.

155 Predikan 16:12; 17:13.

Vilken församlingsmiljö du än befinner dig i så uppmuntrar jag dig här och nu i dag, ta del i lovsången, lyft dina händer, säg ”Tack, Jesus”. Du kopplar dig med det högre sammanhanget, det blir en del i det tempeltillväxande som sker, också i ditt eget liv men också i Guds församling.¹⁵⁶

I predikningarna är det ytterligare två grundhållningar som tydligt kommer till uttryck: handlingsbenägenheten och viljan vidare. Undersökningen har tidigare visat ett starkt fokus på att tron ska bli synlig och ta sig praktiska uttryck. Det är uppenbart att pingströrelsens spiritualitet har ett drag av handlingsbenägenhet. Gud själv uppfattas som en handlande Gud och Anden förväntas sätta människan i rörelse. Men handlingsbenägenheten bygger också på att vara redo att ställa sig upp och gå. Här uppmuntras en mentalitet som inte väntar på att alla omständigheter ska vara på plats, men som är redo till handling.¹⁵⁷ I detta finns en spänning mellan å ena sidan att Guds handlande i människan sätter henne i rörelse, å andra sidan den gemensamma mentaliteten av att hela tiden vara beredd till handling.¹⁵⁸ Nära kopplat till detta ligger frågan om människans val och ansvar. Här sägs å ena sidan att det är ”viktigt med det personliga valet. Du väljer och det spelar roll.”¹⁵⁹ Å andra sidan problematiseras en kultur som driver tesen om människans val ”så långt att vi tror att vi existerar genom våra egna val”.¹⁶⁰

Möjligen ska hela detta fält som rymmer spänningen mellan den fria människans val och hennes tillbedjan inför en stor och suverän Gud förstås i ljuset av några aktuella trender som påverkat pingströrelsen. Det gäller kanske främst inflytandet från internationell reformert teologi, inte minst genom de senaste årens starka liturgiska betoning på lovsång och tillbedjan.¹⁶¹ Det kanske mest

156 Predikan 16:4.

157 Predikan 17:10.

158 Predikan 16:3, 7.

159 Predikan 15:11; 15:1.

160 Predikan 16:2.

161 Fahlgren 2013. Se även t.ex. Smith 2010.

långtgående uttrycket för detta är utvecklingen inom församlingen United i Malmö, som var en pingstförsamling men som genom starka, först reformerta och senare lutherska influenser, lämnade pingströrelsen och blev en församling inom EFS. Möjligen har denna process påverkat betoningen som finns i vissa predikningar angående människans val och ansvar, som ju har legat starkt inbäddat i pingströrelsens teologi om människan.¹⁶²

Som ytterligare en dimension av handlingsbenägenheten ligger drivkraften att gå vidare. Det betonas att man som rörelse vill vara i utveckling och tillväxt, men också att man tillhör den starkt växande grenen av kyrkan.¹⁶³ Denna självbild leder inte till att man vill slå av på takten, utan snarare till en betoning av att när man nu beskriver sig som stor, stark och växande så måste man ta ansvar, och att viljan att fortsätta betonas.¹⁶⁴ Viljan vidare grundar sig i den egna rörelsens mentalitet, men också i utmaningen till fördjupat andligt liv och till att utforska den Gud som uppfattas vara större.

Hela vägen, hela tiden. Ett heligt folk som ska förändra världen. Det handlar inte om perfektet, det handlar inte om fullkomlighet. Det handlar om någonting helt annat. Det handlar om överlåtelse och vilja, det handlar om att vara ivrig att få tag på någonting mer i mitt liv.¹⁶⁵

Samhället

Återkommande i predikningarna finns innehåll om pingströrelsens förhållande till det omkringliggande samhället. Denna aspekt är viktig, dels med tanke på Fahlgrens diskussion om funktionen av rörelsepredikan, dels just utifrån att dessa predikotillfällen kan betraktas som identitetsformande för pingströrelsen.

¹⁶² Carlsson 1990, s. 63ff.

¹⁶³ Predikan 06:1.

¹⁶⁴ Predikan 5:14.

¹⁶⁵ Predikan 14:21.

Historiskt sett har pingströrelsen uppfattat sig som utanför samhället och rörelsen har odlat denna självbild.¹⁶⁶ Pingströrelsen skulle med Richard Niebuhrs terminologi historiskt kunna beskrivas som *Christ against culture*.¹⁶⁷ Under pingströrelsens hundraåriga historia har placeringen i förhållande till samhället förändrats, och många forskare har identifierat både en uppåtgående trend i rörelsens sociala strata och ett ökat inflytande på den globala scenen.¹⁶⁸ Predikanterna verkar vara medvetna om denna förändring och balanserar mellan att å ena sidan betona pingströrelsens storlek, inflytande och ansvar, å andra sidan församlingen som det annorlunda samhället.¹⁶⁹

I predikningarna betonas att församlingen är det annorlunda samhället, vilket bygger på dels att man har andra värderingar, dels att grunden för gemenskap är annorlunda.¹⁷⁰ Detta preciseras inte annat än med motiveringar att erfarenheten av frälsningen och uppfyllelsen av Anden ger nya förutsättningar och formar en annan riktning för livet i församlingen.¹⁷¹ Snarare än att reda ut vad detta innebär slås det fast att "Guds rike är det annorlunda riket".¹⁷²

När samhället ska beskrivas görs det i mörka färger. Samhällsproblem målas upp och bilden av samhället tas som varnande exempel för hur Gud inte har tänkt att världen skulle vara.¹⁷³ Det är något som gått sönder, och därför beskrivs både samhället som sådant och livet i detta samhälle som trasigt.¹⁷⁴ Församlingens svar på detta är inte att dra sig undan och odla sitt utanförskap utan att möta samhällets trasighet med kärlek, betjänande och budskapet om en möjlig

166 Josefsson 2005.

167 Niebuhr 2001.

168 Martin 2002, s. 167ff.

169 Predikan 05:15; 06:1.

170 Predikan 15:1; 17:6.

171 Predikan 15:7.

172 Predikan 16:3.

173 Predikan 17:3.

174 Predikan 17:8.

upprättelse.¹⁷⁵ I mötet med trasighet, mörker och egoism uppfattas församlingen ha något annat att erbjuda.¹⁷⁶

[Församlingen är] platsen där man fokuserar på någon annan än sig själv . . . O vad den behövs i det här landet, o vad Guds församling behövs i det här landet!¹⁷⁷

Tidigare i artikeln har konstaterats att det finns ett skapelseteologiskt drag i förkunnelsen. Grundtanken är att Gud som världens ursprung har lagt ner grundfunktioner och identiteter som går sönder när gudsrelationen inte längre är samhällets utgångspunkt. Detta ligger i linje med den grundläggande skapelseteologiska syn på samhället som Carlsson visar finns i Lewi Pethrus tänkande.¹⁷⁸ I mötet med den uppfattade trasigheten uppmanas inte åhörarna att fly eller gömma sig, men att utifrån identiteten som ”det annorlunda folket” gå ut i samhället för tjänst och förkunnelse. Också detta ligger i linje med Carlssons analys av Pethrus hållning att ”komma så långt ut i samhället som möjligt”.¹⁷⁹ Skulle detta beskrivas i termer hämtade från Dulles ecklesiologiska kategorier framträder en kombination av församlingen som budbärare och som tjänare.¹⁸⁰

En annan aspekt av förhållandet till det omgivande samhället gäller relationen till andra kyrkor. Också i detta avseende har pingströrelsen historiskt odlat utanförskap och särart. På denna punkt finns tydliga betoningar av kristen enhet, där man kan tala om att Jesus förenar och att ”vi spelar i samma lag”.¹⁸¹ Den ekumenik som betonas är inte den formella, byggd på organisation eller dokument, utan den enhet som handlar om samhörighet i erfarenheter.¹⁸² Utifrån detta uppmanas

175 Predikan 17:12.

176 Predikan 17:6.

177 Predikan 16:4.

178 Carlsson 1990, s. 142ff.

179 Carlsson 1990, s. 200.

180 Dulles 1987.

181 Predikan 17:8.

182 Predikan 06:2.

åhörarna att ta aktiv del i dialog genom att lyssna till andras erfarenheter, men också att veta att ”vi har något att bidra med, något att lära ut”.¹⁸³ I detta sammanhang varnas samtidigt för risken att förlora sin identitet i ett samhälle som präglas av pluralism och sekularisering. Uppmaningen här är att vara noga med den egna identiteten som har Jesus i centrum och ”har en fasthet i budskapets kärna”.¹⁸⁴

Avslutning

Innan slutsatser av studiens innehåll dras ska några reflektioner över metodfrågor göras. Den första gäller frågan om förhållandet mellan spiritualitet och predikan i ljuset av denna studies fokus på predikans innehåll. Om spiritualitet definieras som det levda religiösa livet, kan ett fokus på predikans innehåll uppfattas som en allt för kognitiv ansats. I grunden delar jag en sådan kritik av studiens upplägg. Detta hade kunnat mötas av att fokus vidgades till att tydligare inkludera frågor om predikans form, dess placering i liturgin och den gudstjänstfirande församlingens respons. Nu har uppgiften varit att studera de innehållsliga betoningarna i nutida pingstpredikan. Spiritualiteten har här använts som ansats, dels för att få ett bredare fokus än ett rent systematisk-teologiskt, dels för att lättare kunna anknyta till min tidigare studie om den historiska pingströrelsen. Därför kan sägas att artikeln snarare studerar den förväntade spiritualiteten än spiritualiteten i sig.

Den andra metodfrågan gäller materialvalet. Jag har argumenterat för att dessa sex predikningar kan betraktas som en samlad kärna av nutida pingstpredikan. Detta byggs på att det är de valda ledarna i samfundet som i den största konferensen talar till rörelsen i en talsituation som kan anses ha linjetalskaraktär. Predikan inom pingströrelsen har olika former, den framförs i regel, som Stävare uttrycker det, inpromptu,¹⁸⁵ och sammanhanget har därför avgörande

183 Predikan 05:12.

184 Predikan 16:16.

185 Stävare 2007, s. 89.

inverkan på själva predikan. Detta gör att studiens resultat kanske varit annorlunda med annat material. Det valda materialet kan inte säga något om all predikan inom pingströrelsen, men de resultat som utvunnits ur materialet kan ändå sägas utgöra en kärna av nutida pingstpredikan.

Den tredje metodfrågan gäller de båda begreppen hängivenhets-system och kommunikationsstruktur. I artikelns inledning presenterades kort dessa båda begrepp som redskap för att förstå pingströrelsen. Hängivenhetssystem är ett systemteoretiskt angreppssätt som formats i hög grad utifrån antropologiska utgångspunkter. Kommunikationsstruktur är ett ecklesiologiskt angreppssätt format utifrån kyrkovetenskapen. Dessa båda begreppsfärer tillför var för sig viktiga dimensioner för förståelsen av pingströrelsen, inte minst utifrån den i inledningen beskrivna komplexiteten i samfundets struktur och identitet. Jag skulle vilja pröva en sammansmältning av de båda perspektiven.

Teorin kring hängivenhetssystem utgår från att en grupp konstitueras av de enskilda deltagarnas engagemang. Utgångspunkten är alltså individbaserad för att förstå gemenskapen och samspel och identitet inom denna. Den systemteoretiska ansatsen bygger på att förstå hur de enskildas erfarenheter formas av men samtidigt formar gemenskapen. Man skulle kunna säga att detta är en kongregationalistisk utgångspunkt, men med ett tydligt fokus på ledarnas funktion att forma och upprätthålla den aktuella gemenskapens system för identitet.

När Fahlgren använder begreppet kommunikationsstruktur utifrån analysen av predikan är det ett sätt att beskriva identiteten i pingströrelsen som gemenskap. Utgångspunkten är att gemenskapen formas av ledarnas talade kommunikation i predikan. Gemenskapen inom pingströrelsen är i detta perspektiv ett resultat av en ecklesial handling. Givetvis förutsätts individers mottagande, bejakande och engagemang, men utgångspunkten är i detta perspektiv mer kollektiv än individuell. Med predikan som utgångspunkt riktas också uppmärksamheten främst mot lära och förkunnelse. Man skulle kunna säga att detta är en episkopal utgångspunkt, där

gemenskapen förutsätts formas i den av ämbetet genomförda baspraktiken predikan.

Gemensamt för båda angreppssätten är att ledarens roll kommer i fokus i formandet och upprätthållandet av gemenskapen. Med tanke på pingströrelsens ecklesiologiska profil i skärningspunkten mellan radikal kongregationalism och karismatisk episkopalism skulle en fördjupad studie av pingströrelsens ecklesiologi kunna tjäna som case för metodutveckling, där teorin om hängivenhetssystem kombineras med tankarna om kommunikationsstruktur. Till detta har jag för avsikt att återkomma i en annan artikel.

När nu så metodfrågorna har diskuterats ska här några avslutande slutsatser dras utifrån analysen av de sex predikningar som utgjort studiens material. Den första frågan gäller i vilken grad nutida pingstpredikan kan beskrivas som varande i kontinuitet med eller förändrad i förhållande till rörelsens historia. I Pontus Tunhavs masteruppsats *Pingstspiritualitet i förändring?* används de tre begreppen kontinuitet, förändring och diskontinuitet. Där konstaterar författaren att den tidiga pingströrelsens Jesusfokus kvarstår, men att betoningen av eskatologin försvunnit.¹⁸⁶

I min egen avhandling om den tidiga pingströrelsens spiritualitet identifierades fem övergripande karaktärsdrag: kristocentrism, restorationism, pragmatism, erfarenhetsbaserad samt drag av självupplevd unicitet.¹⁸⁷ Studien har visat att delar av dessa drag finns tydligt uttryckta i de här analyserade predikningarna medan annat är antingen radikalt förändrat eller i stort sett borta.

Spiritualiteten i predikningarna kan sägas fortsatt vara kristocentrisk med ett tydligt pragmatiskt drag byggt på personliga erfarenheter. I denna del finns en tydlig kontinuitet, där predikanterna dessutom verkar kämpa för att upprätthålla denna kontinuitet. Inom två av de historiskt viktiga områdena, restorationismen och uniciteten, är förhållandet det omvända. När det gäller draget av självupplevd

¹⁸⁶ Tunhav 2018, s. 114ff.

¹⁸⁷ Josefsson 2005, s. 361ff.

unicitet och utanförskap är det uppenbart att pingströrelsen är en del av samhället och att man också förstår sig själv som både integrerad i och viktig för samhället. Däremot verkar det vara viktigt att identiteten är förankrad i en annan verklighet som innebär att man tillhör det annorlunda folket.

När det gäller restorationismen finns tydliga referenser till att Bibeln är utgångspunkt, auktoritet och ideal. Däremot finns inga direkta uttalanden som stödjer en restorationistisk syn på historien eller kyrkan. Det innebär också att självbilden av att vara de som till skillnad från andra återupprättar det bibliska idealet har förändrats. I den historiska bilden av pingströrelsens restorationism utgjorde läran om den fria bibliska församlingen en första och viktig byggsten. I de här analyserade predikningarna finns inget som tyder på att man i grunden förändrat sin ecklesiologi, men däremot är retoriken kring den annorlunda. Ett annat fält som var ett mycket framträdande drag i den historiska restorationismen var förväntan på Jesu snara återkomst. På denna punkt är det i de analyserade predikningarna en betydande tystnad och när framtidshoppet omtalas är det med en radikalt annan retorik och annat innehåll. Den historiskt så markerade Darbyismen är i dessa predikningar helt borta.

I det restorationistiska perspektivet fanns även betoningen på att man nu hade fått Anden i fullt mått. Pneumatologin är i dagens predikningar i stora drag densamma som tidigare, med viss nedtoning av tungotal, men tonen i undervisningen är inte exklusivistisk. Den tidigare så utpräglade självbilden byggd på utanförskap och unicitet är till stora delar förändrad. I predikningarna finns inget av att dra sig undan samhället eller de ekumeniska relationerna. Däremot finns delar av retoriken kvar i det att samhället beskrivs i mörka färger och att predikanterna menar att pingströrelsen har en viktig uppgift i både samhälle och ekumenik.

I Fahlgrens studie av Lewi Pethrus predikan använder han den sammanfattande kategoriseringen av pingströrelsens särart från min avhandling: radikaliserings, intensifiering och mobilisering.¹⁸⁸ Fahl-

¹⁸⁸ Fahlgren 2006, s. 272. Se även Josefsson 2005, s. 410.

gren studerar en pingstpredikan på 1930-talet och i denna studie är materialet hämtat från 2000-talet.

Den tidiga pingströrelsens radikaliserings av uppfattningar och tolkningar avläser Fahlgren främst i ecklesiologin och betoningen av mönsterbilden, den bibliska församlingen. De här analyserade predikningarna får snarare sägas uppvisa en nyansering av tidigare hållningar.

Den tidiga pingströrelsens intensifiering avläser Fahlgren främst i betoningen av de personliga erfarenheterna av den nödvändiga frälsningen och det pågående andliga livet. De här analyserade predikningarna ger uttryck för en bibehållen betoning av detta, även om uttryck och exempel kan ha förändrats.

Den tidiga pingströrelsens mobilisering avläser Fahlgren främst i betoningen av Andens kraft för tjänst och vittnesbörd. Även på denna punkt uppvisar de här analyserade predikningarna betydande kontinuitet.

Vad blir då slutsatsen i denna studie av spiritualiteten i nutida pingstpredikan uttryckt i pingströrelsens samfundsledares predikningar på Nyhemsveckan? Den korta sammanfattningen är att predikningarna ger uttryck för en i långa stycken bibehållen spiritualitet. Predikningarnas innehåll kan beskrivas som: Jesuscentrerad praktisk kristendom utifrån personliga andliga erfarenheter.

Summary

Ulrik Josefsson, D.Th.

Director of ALT (Academy for Leadership and Theology), Sweden

E-mail address: ulrik.josefsson@ALTutbildning.se

Swedish Pentecostal Preaching Today An Analysis of Sermons Held by Three Pentecostal Leaders at the Nyhem Summer Conference

The Pentecostal Movement in Sweden is one of the bigger free-church denominations in the country. It has a congregational structure led by a superintendent. The summer conference at Nyhem

is the biggest meeting place for the group. Therefore, the object of this article is to analyse sermons held by the superintendents at the Nyhem Conference with the purpose of identifying the theological foundation of the spirituality that characterizes the contemporary Swedish Pentecostal Movement. The material is six sermons by three different superintendents during the period from 2006 to 2017.

Even if the material used in this study consists of sermons, this is more a study of spirituality than of homiletics. In the analysis, some main areas of contemporary Pentecostal spirituality are discussed in the perspective of continuity and change.

The result of the study shows that the contemporary Pentecostal spirituality in some important areas stands in full continuity with its historical roots. Examples of these areas are a focus on the authority of the Bible, the necessity of personal salvation, the longing for an experience of the Spirit, the urge toward mission and the emphasis on a pragmatic and active Christianity.

Two areas show a distinct discontinuity, in both cases with respect to the historical restorationism that was a kind of starting point for the whole theological system. The most obvious is the lack of eschatological references or discussion. Eschatology was one of the most important theological areas in older Pentecostal spirituality, but in this study it is almost totally absent. The other area is the movement's historical self-image of uniqueness and alienation in relation to other Christian groups. Today, a strong connectedness to other Christians and a broader conception of church is expressed.

The main result of the study is a deeper understanding of the contemporary spirituality of the Pentecostal movement in Sweden. This spirituality may be described as a Jesus-centred practical Christianity rooted in personal spiritual experiences.

Källor och litteratur

- Ahrne, Göran & Peter Svensson, 2015, *Handbok i kvalitativa metoder*. 2:a uppl. Stockholm.
- Alvarsson, Jan-Åke, 2007, "Pingstväckelsens etablering i Sverige". Claes Waern (red.), *Pingströrelsen*. Del 1: *Händelser och utveckling under 1900-talet*. Örebro.
- Alvarsson, Jan-Åke, 2011, "Tillhörighet och medlemskap – ur ett religionsantropologiskt perspektiv". Jan-Åke Alvarsson (red.), *Medlemskap. En tvärvetenskaplig studie av medlemskap i Pingströrelsen*. Uppsala.
- Anderson, Allan, 2004, *An Introduction to Pentecostalism. Global Charismatic Christianity*. Cambridge.
- Andreasson, Hans, 2002, *Gripenhet och engagemang. Svenska missionsförbundets identitet speglad genom missionsföreståndarnas predikningar vid generalkonferenserna 1918–1993*. Åbo.
- Andrén, Carl-Gustaf, 1973, "Kristenheten i Sverige". Carl-Gustaf Andrén (red.), *Kyrkokunskap. Bekännelse, struktur, gudstjänst*. 2:a uppl. Lund.
- Barbosa da Silva, Antonio, 1996, "Analys av texter". Bengt Starrin & Per-Gunnar Svensson (red.), *Kvalitativa studier i teori och praktik*, Lund.
- Bergsten, Torsten, 1993, "Samfundsmedvetande och kongregationalism i svensk frikyrklighet". *Kyrkohistorisk årsskrift* 93.
- Bexell, Oloph, 2003, "Kyrkor i Sverige". Stephan Borgehammar, *Kyrkans liv. Introduktion till kyrkovetenskapen*. 3:e förkortade uppl. Uppsala.
- Brilioth, Yngve, 1945, *Predikans historia*. Lund.
- Bromander, Jonas, 2008, "Enköpingsstudien: en religionssociologisk analys". Kajsa Ahlstrand & Göran Gunner, *Guds närmaste stad? En studie om religionernas betydelse i ett svenskt samhälle i början av 2000-talet*. Stockholm.
- Carlsson, Carl-Gustav, 1990, *Människan, samhället och Gud. Grunddrag i Lewi Pethrus kristendomsuppfattning*. Diss. Lund.
- Cedersjö, Björn, 2001, *Bortom syndakatalogen. En studie av svensk frikyrklig etik från 1930-talet till 1990-talet*. Örebro.
- Denscombe, Martyn, 2017, *The Good Research Guide. For small-scale social research projects*. 6th ed. Milton Keynes.
- Dulles, Avery, 1987, *Models of the Church*. 2nd ed. Dublin.
- Eckerby, Roland, 2007, "'Hur ljuvligt det är att möta'. Pingströrelsens konferenser". Claes Waern (red.), *Pingströrelsen*. Del 2: *Verksamheter och särdrag under 1900-talet*. Örebro.
- Ekenberg, Anders, 2003, "Den heliga mötesplatsen". Stephan Borgehammar (red.), *Kyrkans liv. Introduktion till kyrkovetenskapen*. 3:e förkortade uppl. Uppsala.
- Eldebo, Runar, 1997, *Den ensamma tron. En studie i Frank Mangs predikan*. Örebro
- Fahlgren, Sune, 1994, "Frikyrkligt gudstjänstliv – ett försök till historisk orientering". Sune Fahlgren & Rune Klingert, *I enhetens tecken. Gudstjänsttraditioner och gudstjänstens förnyelse i svenska kyrkor och samfund*, s. 179–192. Örebro.
- Fahlgren, Sune, 2006, *Predikantskap och församling. Sex fallstudier av en eklezial baspraktik inom svensk frikyrklighet fram till 1960-talet*. Örebro.

- Fahlgren, Sune, 2013, "Från blandad kör till lovsångsteam. Historiska och teologiska perspektiv på frikyrkliga sånggrupper". Stephan Borgehammar (red.), *Med skilda tungors ljud. Körsång och gudstjänstspråk = Svenskt Gudstjänstliv* 88, s. 23–76.
- Faupel, William, 1996, *The Everlasting Gospel. The significance of eschatology in the development of Pentecostal thought*. Sheffield.
- Gadamer, Hans-Georg, 2013, *Truth and method*. London.
- Halldorf, Joel, 2017, *Biskop Lewi Pethrus. Biografi över ett ledarskap. Religion och mångfald i det svenska folkhemmet*. Skellefteå.
- Hollenweger, Walter, 1997 *Pentecostalism. Origins and Developments Worldwide*. Peabody, Mass.
- Johansson, Göran, 1992, *More blessed to give. A Pentecostal mission to Bolivia in anthropological perspective*. Stockholm.
- Johansson, Göran, 2005, *Särilaregnets tid. Fragment och bilder från Betania – pingstförsamling i och ur tiden*. Sköndal.
- Josefsson, Ulrik, 2005, *Liv och över nog. Den tidiga pingströrelsens spiritualitet*. Skellefteå.
- Josefsson, Ulrik, 2007, "Det är saligt att samlas i tro". Möten, gudstjänster och samlingar". Claes Waern (red.), *Pingströrelsen. Del 2: Verksamheter och särdrag under 1900-talet*. Örebro.
- Kennerberg, Owe, 1996, *Innanför eller utanför. En studie av församlingstukten i nio svenska frikyrkoförsamlingar*. Örebro.
- Krippendorff, Klaus, 2004, *Content analysis. An Introduction to Its Methodology*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA.
- Land, Steven, 1995, "The nature and evidence of spiritual fullness". Robert White (red.), *Endued with Power. The Holy Spirit in the Church*. Nashville, TN.
- Lindberg, Alf, 1991, *Förkunnarna och deras utbildning. Utbildningsfrågan inom Pingströrelsen, Lewi Pethrus ideologiska roll och de kvinnliga förkunnarnas situation*. Lund.
- Martin, David, 2002, *Pentecostalism. The World is Their Parish*. Oxford.
- Martin, Lee Roy (red.), 2015, *Toward a Pentecostal Theology of Preaching*. Cleveland, TN.
- Martling, Carl Henrik, 1973, "Allmän kyrkokunskap". Carl-Gustaf Andrén (red.), *Kyrkokunskap. Bekännelse, struktur, gudstjänst*. 2:a uppl. Lund.
- Moberg, Ulla, 1998, *Språkbruk och interaktion i en svensk pingstförsamling. En kommunikationsetnografisk studie*. Uppsala.
- Niebuhr, Richard, 2001, *Christ and Culture*. San Francisco.
- Pethrus, Lewi, 1942, *I dag lek i morgon tårar. Tankar kring tidsläget*. Stockholm.
- Pétursson, Pétur, 1990, *Från väckelse till samfund. Svensk pingstmission på öarna i Nordatlanten*. Lund.
- Reed, David, 2002, "Oneness Pentecostalism". Stanley M. Burgess & Eduard M. van der Maas (red.), *The New International Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movements*. Grand Rapids, MI.
- Repstad, Pål, 1999, *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. 3:e uppl. Lund.

- Rönnerman, Karin (red.), 2004, *Aktionsforskning i praktiken. Erfarenheter och reflektioner*. Lund.
- Sahlberg, Carl-Erik, 1977, *Pingströrelsen och tidningen Dagen. Från sekt till kristet samhälle 1907–1963*. Lund.
- Selander, Inger, 1980, "O hur saligt att få vandra." *Motiv och symboler i den frikyrkliga sången*. Stockholm.
- Selander, Sven-Åke, 1973, *Den nya sången. Den anglosachsiska väckelsesångens genombrott i Sverige*. Lund.
- Smith, James K. A., 2010, *Letters to a Young Calvinist. An Invitation to the Reformed Tradition*. Grand Rapids, MI.
- Struble, Rhode, 1982, *Den samfundsfria församlingen och de karismatiska gåvorna och tjänsterna. Den svenska pingströrelsens församlingssyn 1907–1947*, Stockholm.
- Stäware, Nils-Eije, 2007, "Sekulariseringen förändrade förkunnelsen". Claes Waern (red.), *Pingströrelsen. Del 2: Verksamheter och särdrag under 1900-talet*. Örebro.
- Tunhav, Pontus, 2018, *Pingstspiritualitet i förändring?* Masteruppsats vid Ansgar Teologiske Høgskole.
- Wahlström, Magnus, 2007, "Fria församlingar och starka organisationer". Claes Waern (red.), *Pingströrelsen. Del 2: Verksamheter och särdrag under 1900-talet*. Örebro.
- Yong, Amos, 2014, *Renewing Christin Theology. Systematics for a Global Christianity*. Waco, TX.